

PTA WD3 vwo

**bevat de toetsplannen en het
Programma voor Toetsing en Afsluiting**

*cohort 23
schooljaar 2026/2027*

s.g. Were Di
sector HAVO/VWO

INHOUDSOPGAVE

1	PTA-toetsen.....	3
1.1	Nederlands	3
1.2	Latijn	4
1.3	Grieks	7
1.4	Frans	7
1.5	Duits	8
1.6	Engels	9
1.7	Geschiedenis.....	10
1.8	Aardrijkskunde	12
1.9	Wiskunde C	17
1.10	Wiskunde A	17
1.11	Wiskunde B.....	18
1.12	Wiskunde D	19
1.13	Natuurkunde	20
1.14	Scheikunde	22
1.15	Biologie.....	23
1.16	Economie.....	24
1.17	Bedrijfseconomie	25
1.18	Informatica	27
1.19	Maatschappijleer	29
1.20	Maatschappijwetenschappen	30
1.21	CKV	31
1.22	Sport en bewegen.....	32
1.23	Kunst algemeen.....	33
1.24	Kunst beeldende vormgeving	34
1.25	Kunst muziek	35
1.26	Levensbeschouwing, Ethiek en Filosofie	36
1.27	Filosofie	37

1 PTA-toetsen

Per vak hebben alle toetsen voor het schoolexamen samen gewicht 100.

Hier staan alle toetsen die meetellen voor het schoolexamen. Voor de volledigheid zijn de vakken die geen PTA-toetsen afnemen ook genoemd.

Gebruikte afkortingen:

S = schriftelijke toets

M = mondelinge toets / toets spreekvaardigheid

P = praktische opdracht / praktijkopdracht / practicum / verslag / werkstuk (evt. in vakje 'Toetsonderdelen' toelichten)

PWS = profielwerkstuk

L = (kijk- en) luistertoets

Tijdsduur in minuten, tenzij anders vermeld.

1.1 Nederlands

Nederlands									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	P1	Gedocumenteerd schrijven	C,D	S	150 min	☒	☐	SE	35
1602	P1	Gedocumenteerde presentatie	B, D, F	M	nvt	☒	☐	SE	30
1603	P1	Leesdossier met 12 oorspronkelijk Nederlandse werken	E	H	nvt	☐	☐	SE	Nvt
1604	P1	Literatuur	B, E	S/P/M	nvt	☒	☐	SE	35
TOTAAL									100

1.2 Latijn

VAK Latijnse taal en cultuur							
Afdeling: VWO			Cohort 23		Schooljaar: 2026-2027		
Toetsnummer	Periode	Titel toets en omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Weging
1601	P2/ TW1	<u>SE 1: Legenda Aurea; Fabels; Catullus</u> <i>Thema 2 en 3 SPQR</i> - een leerling kent de inhoud van de Latijnse teksten; - een leerling kent de inhoud van de teksten in vertalingen; - een leerling (her)kent de stijlfiguren en de literaire kenmerken; - een leerling kent de achtergrondinformatie van de verschillende genres/schrijvers. Hulpmiddelen: woordenboek en grammatica-overzicht <i>Toetsweek 1: 14-21 nov</i>	A1,2, B, C, D, E	S	60	☐	10
1602	P3/ TW2	<u>SE 2: Seneca en Ovidius</u> - een leerling kent de inhoud van de Latijnse teksten; - een leerling kent de inhoud van de teksten in vertalingen; - een leerling (her)kent de stijlfiguren en de literaire kenmerken; - een leerling kent de achtergrondinformatie van de verschillende genres/schrijvers; - een leerling kan een ongeziene Latijnse tekst vertalen. <i>Vragenwerk 70% - vertaling 30%</i> Hulpmiddelen: woordenboek en grammatica-overzicht <i>Toetsweek 2: 9-16 maart</i>	A1,2, B, C, D, E	S	90	☐	10
1603	P4/ TW3	<u>SE 3: Vergilius</u> - een leerling kent de inhoud van de Latijnse teksten; - een leerling kent de inhoud van de teksten in vertalingen;	A1,2, B, C, D, E	S	120	☐	10

WD3 h/v cohort 22

4

September 2026

		- een leerling (her)kent de stijlfiguren en de literaire kenmerken; - een leerling kent de achtergrondinformatie van de verschillende genres/schrijvers; - een leerling kan een ongeziene Latijnse tekst vertalen. <i>Vragenwerk 60% - vertaling 40%</i> Hulpmiddelen: woordenboek en grammatica-overzicht <i>Toetsweek 3: 23-30 juni</i>					
1604	SE2	<u>SE 4: Retorica: Cicero (deel 1)</u> - een leerling kent de inhoud van de gelezen Latijnse teksten (eerste helft van het pensum); - een leerling kent de inhoud van de teksten in vertaling (eerste helft van het pensum); - een leerling kan een ongeziene Latijnse tekst vertalen; - een leerling (her)kent de geschiedenis en de kenmerken van het genre retorica en met name de rol van Cicero daarin; - een leerling is bekend met het thema de macht van het woord; - een leerling kan Cicero plaatsen in de historische context en kent de inhoud van zijn werken; - een leerling kan een vergelijking maken tussen de historische teksten van Cicero en de doorwerking daarvan en een zelfstandig oordeel geven; - een leerling kent en herkent de stilistische, narratologische en argumentatieve middelen; <i>(vragenwerk gelezen stof – vertaling; 60% - 40%)</i> Hulpmiddelen: eendelig verklarend woordenboek Nederlands, woordenboek Latijn-Nederlands en grammatica-overzicht <i>Afname in overleg met SVC</i>	A1,2, B, C en E	S	150	☒	35
1605	SE3	<u>SE 5: Retorica: Cicero (deel 2)</u> - een leerling kent de inhoud van de gelezen Latijnse teksten (tweede helft van het pensum); - een leerling kent de inhoud van de teksten in vertaling (tweede helft van het pensum); - een leerling kan een ongeziene Latijnse tekst vertalen;	A1,2, B, C en E	S	150	☒	35

		- een leerling (her)kent de geschiedenis en de kenmerken van het genre retorica en met name de rol van Cicero daarin; - een leerling is bekend met het thema de macht van het woord; - een leerling kan Cicero plaatsen in de historische context en kent de inhoud van zijn werken; - een leerling kan een vergelijking maken tussen de historische teksten van Cicero en de doorwerking daarvan en een zelfstandig oordeel geven; - een leerling kent en herkent de stilistische, narratologische en argumentatieve middelen; <i>(vragenwerk gelezen stof – vertaling; 50% - 50%)</i> Hulpmiddelen: eendelig verklarend woordenboek Nederlands, woordenboek Latijn-Nederlands en grammatica-overzicht <i>Afname in overleg met SCV</i>				
				TOTAAL		100

1.3 Grieks

n.v.t.

1.4 Frans

VAK Frans							
Afdeling: VWO			Cohort 23		Schooljaar: 2026-2027		
Toetsnummer	Periode	Titel toets en omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Weging
1601	Tw3	<u>Creatieve schrijfpdracht n.a.v. <i>Le petit prince</i></u> Hulpmiddelen: manuel en woordenboeken NF en FN	literatuur (domein E1)	S	60	☐	10
1602	SE-1	<u>Literatuurgeschiedenis</u> : geschiedenis + gelezen fragmenten	E	S	60	☒	10
1603	week 48	Taalverwerving Examenidoom FN: hfst 1 tm 10 en Vertaalzinnen NF	Basisstof ter ondersteuning van de domeinen A, B, C1, C2, D, E	S	40	☐	5
1604	SE-2	<u>Creatieve schrijfpdracht n.a.v. <i>Oscar et la dame rose</i></u> Hulpmiddelen: Manuel + woordenboeken FN-NF	D E	S	60	☒	20
1605	25-1-27	<u>Kijkluistertoets</u> Cito: opgeladen laptop + oortjes meebrengen	B	L	60	☒	20
1606	week 7	Taalverwerving Examenidoom FN: hfst 11 tm 20 en Vertaalzinnen NF	Basisstof ter ondersteuning van de domeinen A, B, C1, C2, D, E	S	40	☐	10
1607	SE-3	<u>Spreken en gespreksvaardigheid</u> -presentatie over een zelfgekozen onderwerp. -gespreksonderwerpen: teksten/verhalen, boek/film, stellingen, toekomstplannen en actueel onderwerp	C1 C2	M	n.v.t.	☒	25
TOTAAL							100

WD3 h/v cohort 22

7

September 2026

1.5 Duits

VAK Duits									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	Kijk- en Luistervaardigheid	B	S	50	☒	☐	SE	25
1602	1	Gespreksvaardigheid	C + F	M	25	☒	☐	SE	25
1603	1	Schrijfvaardigheid	D	S	90	☒	☐	SE	25
1604	1	Literatuur	E	H+M	30	☐	☐	SE	25
TOTAAL									100

1.6 Engels

VAK Engels									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	Kijk- en Luistervaardigheid	B	S	50	☒	☐	SE	25
1602	1	Gespreksvaardigheid	C + F	M	25	☒	☐	SE	25
1603	1	Schrijfvaardigheid	D	S	90	☒	☐	SE	25
1604	1	Literatuur	E	H+M	25	☒	☐	SE	25
TOTAAL									100

1.7 Geschiedenis

VAK Geschiedenis									
Afdeling: WD3 VWO				Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027		
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	<u>Tijdvak 1 t/m 4</u> Voor deze toets moet je kennen: - De kenmerkende aspecten. - De kernbegrippen. - De lijst met belangrijkste jaartallen. - Deze kennis moet je toe kunnen passen op bronnen.	Domein B	P/S/M	90 min	☒	☒	CE/SE	15%
1602	1	<u>Tijdvak 5 t/m 7</u> Voor deze toets moet je kennen: - De kenmerkende aspecten. - De kernbegrippen. - De lijst met belangrijkste jaartallen. - Deze kennis moet je toe kunnen passen op bronnen.	Domein B	P/S/M	90 min	☒	☒	CE/SE	15%
1603	1	<u>Tijdvak 8 t/m 10</u> Voor deze toets moet je kennen: - De kenmerkende aspecten - De kernbegrippen - De lijst met belangrijkste jaartallen - Deze kennis moet je toe kunnen passen op bronnen	Domein B	P/S/M	90 min	☒	☒	CE/SE	15%
1604	1	<u>Vrije keuze 1</u> In dit onderdeel mag je zelf een historisch onderzoek doen naar een ontwikkeling, fenomeen, tijdspanne of land/bevolkingsgroep.	Domein C	P/S/M		☒	☐	SE	15%

		De doelen voor jouw specifieke onderwerp worden altijd in samenspraak met de docent opgesteld.							
1605	1	<u>Vrije keuze 2</u> In dit onderdeel mag je zelf een historisch onderzoek doen naar een ontwikkeling, fenomeen, tijdspanne of land/bevolkingsgroep. De doelen voor jouw specifieke onderwerp worden altijd in samenspraak met de docent opgesteld.	Domein C	P/S/ M		☒	☐	SE	15%
1606	1	<u>Vrije keuze 3</u> In dit onderdeel mag je zelf een historisch onderzoek doen naar een ontwikkeling, fenomeen, tijdspanne of land/bevolkingsgroep. De doelen voor jouw specifieke onderwerp worden altijd in samenspraak met de docent opgesteld.	Domein C	P/S/ M		☒	☐	SE	15%
1607	1	<u>Geschiedenis van de rechtstaat en parlementaire democratie</u> Je maakt een werkstuk of een toets over: - De verschillende grondwetten van Nederland. - De historische context van de vrijheidsrechten. - De historische achtergrond van alle huidige politieke partijen.	Domein D	S		☒	☐	SE	10%
				TOTAAL					100

* P = praktische opdracht / M = mondeling / S = schriftelijk

** Ten minste twee schriftelijke toetsen in een van de domeinen BD

1.8 Aardrijkskunde

VAK Aardrijkskunde									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	Veldwerk Je zet voor een van de teentjes een veldwerk op om ten minste een voetstap aan te kunnen tonen aan de hand van je zelf opgezette veldwerk. Dit moet je doen buiten je eigen regio.	A	P/M		☒	☐	SE/CE	10
1602	1	Wereld De manier waarop globalisering uitwerkt, samenhangt met de positie van een land in de wereldorde uitleggen. - Het verband tussen globalisering en tijd-ruimtecompressie uitleggen. - Uitleggen dat economische globalisering leidt tot regionale ongelijkheid en sociale concurrentie. - Uitleggen dat wereldsteden een belangrijke rol spelen in mondiale netwerken - Aangeven hoe de verschillende dimensies van globalisering elkaar beïnvloeden. - Uitleggen op welke manier demografie en globalisering elkaar beïnvloeden. - Uitleggen dat culturele globalisering leidt tot (tegenreacties), zoals de herwaardering van regionale en nationale identiteiten. - De posities van New York, Washington en Los Angeles als machtscentra en als knooppunten van informatie-, geld- en goederenstromen beschrijven en verklaren. Ruimtelijke kenmerken	B	P/S/M		☒	☐	SE/CE	20

		van deze steden benoemen die samenhangen met hun positie als mondiaal knooppunt. - De internationale migratie naar de drie grote Amerikaanse steden beschrijven en de sociale polarisatie binnen de steden analyseren vooral gelet op de etnische samenstelling van de bevolking							
1603	1	Aarde - Uitleggen hoe platentektoniek werkt en daarbij uitleggen hoe de aarde is opgebouwd en dat er verschillende soorten platen zijn. - Uitleggen hoe endogene processen bijdragen aan het ontstaan van breuken, plooien, vulkanen en gebergten. - Aan de hand van plaatbewegingen het type vulkanisme bepalen. - Uitleggen wat het verschil is tussen chemische en mechanische verwerking - Uitleggen op welke manieren verweringsmateriaal in beweging komt - Uitleggen op welke manier de stroomsnelheid invloed heeft op sedimentatie in combinatie met de korrelgrootte van het materiaal. - Uitleggen hoe exogene processen bijdragen aan het ontstaan van aardverschuivingen, puinhellingen, puinwaaiers en delta's. - Aan het klimaat verklaren welke verweringsprocessen er voorkomen. - Uitleggen hoe verschillende soorten gebergten ontstaan. - Uitleggen hoe de drie groepen gesteente (stolling, metamorf, sediment) kunnen ontstaan zijn en daar voorbeelden van noemen. - Uitleggen dat informatie uit het verleden gehaald wordt uit natuurlijke processen van nu. - Uitleggen hoe de gesteentekringloop werkt als gevolg van endogene en exogene processen. - Uitleggen wat de hoofdklimaten zijn en verklaren waarom deze daar liggen aan de hand van zeestromen, luchtstromen, de klimaatfactoren en daarbij klimaatgrafieken gebruiken. - Uitleggen welke landschapszones er zijn en hoe de geofactoren deze beïnvloeden.	C		P/S/ M	☒	☐	SE/ CE	20

		- Uitleggen welke landschappelijke uitdagingen de mens te wachten staan door de klimaatverandering en wat voor oplossingen daar voor zijn. Middellands zeegebied - De natuurlijke en landschappelijke kenmerken van het Middellandse Zeegebied beschrijven en aangeven hoe natuur en samenleving in dat gebied elkaar wederzijds beïnvloeden in combinatie met de gevolgen van landdegradatie en de manier waarop de mens daarmee omgaat analyseren (betrek platentektoniek, seizoenen, duurzaam watergebruik, hazard management)							
1604	1	Zuid-Amerika - De afbakening van Zuid-Amerika analyseren, gebruikmakend van combinaties van relevante kenmerken - Zuid-Amerika en haar deelgebieden vanuit verschillende dimensies beschrijven en analyseren en binnen Zuid-Amerika relaties leggen tussen verschillende verschijnselen of processen in combinatie met Zuid-Amerika in de mondiale geografische context plaatsen. - Een geografische vergelijking maken tussen Zuid-Amerika en een andere ontwikkelingsregio in de wereld - Verschillende ontwikkelingsprocessen in Zuid-Amerika verklaren zoals: - o Democratiseringsproces - o Verstedelijkingsproblematiek - o Veranderende rol van in de wereldhandel van Zuid-Amerika - o Toekomstscenario's voor Zuid-Amerika schetsen - Uitleggen over welke natuurlijke hulpbronnen Zuid-Amerika beschikt en waar ze te vinden zijn. En dat dit kan leiden tot conflicten en daarbij de dimensies betrekken. - Beoordelen in welke mate Brazilië zijn rijkdommen op een duurzame wijze exploiteert - Uitleggen hoe de ruimtelijke spreiding van klimaten leiden tot verschil in landschapszones en vegetatie.	D	P/S/ M		☒	☐	SE/ CE	20

		- Uitleggen welke natuurlijke gevaren er spelen in Zuid-Amerika en in welk deel van het continent deze gevaren spelen in combinatie met de bevolkingsdichtheid en ontwikkeling van een gebied. - Uitleggen dat Brazilië grote mogelijkheden heeft op het gebied van duurzame energievoorzieningen (bio-brandstof/hydro-elektriciteit) - Uitleggen hoe een tropisch regenwoud functioneert en welke rijkdommen het herbergt. - Uitleggen dat het Amazonewoud onder druk staat, maar ook dat er partijen zijn die pleiten voor duurzaam gebruik. - Uitleggen welke partijen belang hebben bij ontginning van het regenwoud, welke partijen daar de dupe van zijn en welke partijen juist pleiten voor oplossen en wat die oplossingen kunnen zijn. - Uitleggen waarom verdeling van grondbezit leidt tot armoede op het platteland en hoe de overheid dit tegen kan gaan.							
1605	1	Leefomgeving - Uitleggen hoe het lengteprofiel en het dwarsprofiel van een rivier eruitziet en daarbij de juiste termen gebruiken. - o Kenmerken van het stroomgebied van de Maas en Rijn beschrijven. - Uitleggen op welke manier er in Nederland sprake is van wateroverlast en hoe dit te voorkomen is en daar ook klimaatverandering en het beleid 'Ruimte voor de rivier' bij betrekken. - Uitleggen met welke ruimtelijke en sociaaleconomische vraagstukken Nederlandse steden kampen - Uitleggen hoe de leefbaarheid in steden gemeten kan worden en hoe je die kan verbeteren. - vraagstukken van stedelijke ontwikkeling op het niveau van de Randstad en haar invloedssfeer uitwerken zoals: - o Concurrentie met andere stedelijke gebieden - o Relatie krimp op platteland en effecten hiervan voor de Randstad - o Differentiatie binnen de Randstad - o Overheidsbeleid ruimtelijke vraagstukken analyseren en beoordelen	E						
				P/S/ M		☒	☐	SE/ CE	20

		- Verklaren op welke manier kustvorming kan bijdragen aan wateroverlast en dit relateren aan de stijgende zeespiegel en verschillende vormen van beleid hierover beoordelen. Landbouw in Nederland - Uitleggen wat de gevolgen zijn van de uitbreiding van de EU en vrijhandel voor de landbouw, consumenten en bedrijven. - Uitleggen aan de hand van voorbeelden hoe de samenleving reageert op het spanningsveld tussen landbouw en landschap							
1606	1	Vraagstukken - Wereldwijd verdelingsvraagstuk - Wereldwijd milieuvraagstuk	BCDE	P/M		☐	☐		10
TOTAAL									100

* P = praktische opdracht / M = mondeling / S = schriftelijk

** Ten minste twee schriftelijke toetsen in een van de domeinen BD

1.9 Wiskunde C

n.v.t.

1.10 Wiskunde A

Wiskunde A									
Afdeling: WD3 VWO				Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027		
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	P1	Meesterproef statistiek Verzameling opdrachten statistiek	A, E1, E2, E3, E6, E7	P	nvt	☐	☐	SE	20
1602	P1	Meesterproef kansrekening Verzameling opdrachten kansrekening	A, E4, E5	P/S	nvt	☐	☐	SE	20
1603	P1	Meesterproef keuzeonderwerp Verzameling opdrachten van vaardigheden	A, F	P	nvt	☐	☐	SE	20
1604	P1	Meesterproef verbanden Verzameling opdrachten verbanden	A, C	P/S	nvt	☒	☒	SE/ CE	20
1605	P1	Meesterproef rijen en reeksen Verzameling opdrachten rijen en reeksen	A, D	P/S	nvt	☒	☒	SE/ CE	20
TOTAAL									100

Minstens 1 meesterproef moet 1 schriftelijke toets van 120 minuten bevatten (ter voorbereiding op het CSE).

Op Moodle is uitgebreidere uitleg over het PTA te vinden.

1.11 Wiskunde B

Wiskunde B									
Afdeling: WD3 VWO				Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027		
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	P1	Meesterproef keuzeonderwerp Verzameling van opdrachten vaardigheden	A, F	P	Nvt	☐	☐	SE	25
1602	P1	Meesterproef meetkunde met coördinaten Verzameling van opdrachten meetkunde met coördinaten	A, E	P/S	Nvt	☐	☒	SE/CE	25
1603	P1	Meesterproef differentiaal- en integraalrekening Verzameling van opdrachten differentiaal- en integraalrekening	A, C	P/S	Nvt	☒	☒	SE/CE	25
1604	P1	Meesterproef goniometrie Verzameling van opdrachten goniometrie	A, D	P/S	Nvt	☒	☒	SE/CE	25
TOTAAL									100

Minstens 1 meesterproef moet 1 schriftelijke toets van 120 minuten bevatten (ter voorbereiding op het CSE).
Op Moodle is uitgebreidere uitleg over het PTA te vinden.

1.12 Wiskunde D

Wiskunde D									
Afdeling: WD3 VWO				Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027		
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	P1	Meesterproef kansrekening en combinatoriek	A, B	P/S	Nvt	☐	☐	SE	20
1602	P1	Meesterproef dynamische systemen	A, B	P/S	Nvt	☐	☐	SE	20
1603	P1	Meesterproef meetkunde	A, C	P/S	Nvt	☐	☐	SE	20
1604	P1	Meesterproef complexe getallen	A, D	P/S	Nvt	☐	☐	SE	20
1605	P1	Meesterproef keuzeonderwerp	A, E, F	P	Nvt	☐	☐	SE	20
TOTAAL									100

Op Moodle is uitgebreidere uitleg over het PTA te vinden.

1.13 Natuurkunde

Natuurkunde							
Afdeling: VWO			Cohort 23		Schooljaar: 2026-2027		
Toetsnummer	Periode	Titel toets en omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Weging
1601		Materialen en keuzekatern Eigenschappen van stoffen en materialen Biofysica, Geofysica of Relativiteitstheorie <i>Hulpmiddelen: Niet grafische rekenmachine, Binas, Woordenboek NL-NL</i>	Subdomein E1: Eigenschappen van stoffen en materialen De leerling maakt een keuze uit één van de volgende eindtermen: 1) Subdomein G1: Biofysica 2) Subdomein G2: Geofysica 3) Subdomein F2: Relativiteitstheorie	S	60	☐	10
1602		<u>Open onderzoek</u>	Domein I: Onderzoek en ontwerp	P+M	nvt	☐	15
1603*	SE1 (regulier)	<u>SE1: Klassieke Mechanica</u> Kracht en beweging Energie en wisselwerking Gravitatie en planeetbanen <i>Hulpmiddelen: Niet grafische rekenmachine, Binas, Woordenboek NL-NL</i>	Domein A: Vaardigheden Domein C: Beweging en Energie Subdomein E1: Zonnestelsel en heelal	S	120	☒	25

1604*	SE2 (regulier)	<u>SE2: Elektriciteit, Magnetisme en Astrofysica</u> Elektrische en magnetische velden Elektrische systemen Elektromagnetische straling Astrofysica Cirkelbanen en energieomzettingen in de context van elektriciteit en magnetisme <i>Hulpmiddelen: Niet grafische rekenmachine, Binas, Woordenboek NL-NL</i>	Domein A: Vaardigheden Domein D: Lading en veld Domein E2: Elektromagnetische straling en materie	S	120	☒	25
1605*	SE3 (regulier)	<u>SE3: Straling, Quantum en Kern- en deeltjesprocessen</u> Informatieoverdracht Medische beeldvorming Quantumwereld Kern- en deeltjesprocessen <i>Hulpmiddelen: Niet grafische rekenmachine, Binas, Woordenboek NL-NL</i>	Domein A: Vaardigheden Domein B: Golven Domein F1: Quantumwereld Subdomein E3: Kern- en deeltjesprocessen	S	120	☒	25
TOTAAL							100

* De toetsen 1603 en 1604 en 1605 moeten bij zakken opnieuw gemaakt worden.

** Vaardigheden (Domein A) is onderdeel van de stof voor elk proefwerk aangezien je de vaardigheden die hier behandelt staan bij natuurkunde bijna altijd nodig hebt. Denk bijvoorbeeld aan: het aflezen van diagrammen, het omschrijven van formules, het omrekenen van eenheden, modelleren, coördinatentransformatie enz.

1.14 Scheikunde

VAK: Scheikunde									
Afdeling: WD3 VWO				Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027		
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	Meesterproef scheikundige concepten Dit onderdeel moet de volgende voetstappen/teentjes bevatten: 1. Stoffen en eigenschappen 2. Atoombouw en het periodiek systeem 3. Stoffen, deeltjes en bindingen 4. Chemische hoeveelheid en chemisch rekenen 5. Chemische reacties 6. Koolstofchemie - o Systematische naamgeving en reactietypen (zonder mechanismen) 7. Scheiden en analyseren Daarnaast kies je één van de volgende sets onderdelen: 1. Molecuulbouw Reactietypen Isomeren 2. Energie Reactiesnelheid Chemische industrie en milieu	B1,2,3,4 C1,2,3,4,5,6 D1,3 F1,2,3 en/of G2,3	S	90	☒	☐	CE	25%
1602	1	Meesterproef toegepaste scheikunde Dit onderdeel moet de volgende voetstappen/teentjes bevatten: 1. Chemisch evenwicht 2. Polymeren Kies één van de volgende sets onderdelen: 1. Nieuwe materialen Biochemie 2. Zuren en basen Redoxreacties	B1,2,3,4 C1,2,3,4,5,6, D1,3 E1,2 en/of G1	S	90	☒	☐	CE	25%

1603	1	Meesterproef scheikundige vaardigheden (portfolio): Vaardigheden en praktische opdrachten worden gebundeld. Dit dossier wordt op volledigheid beoordeeld en de inhoud wordt getoetst tijdens een mondeling examen.	A C7 t/m 10 D2,4 E3,4,5 F4,5 G4,5	P+M	-	☒	☐	SE	50%
				TOTAAL					100

* P = praktische opdracht / M = mondeling / S = schriftelijk

Op Moodle is uitgebreidere uitleg over het PTA en het portfolio te vinden.

1.15 Biologie

VAK Biologie									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur*	Herkansing**	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	Het leven van de cel	B1, B2,C1,D1,D2, E1, E2	P /S	90	☒	☐	SE/CE	20
1602	1	Opbouw en behoud van het organisme	B3, B5,C2	P /S	90	☒	☐	SE/CE	20
1603	1	Waarnemen, bewegen, regeling en gedrag	B4, B6, B7, D3	P /S	90	☒	☐	SE/CE	20
1604	1	Generatie op generatie	E3, D4, F1, F2, F4	P /S	90	☒	☐	SE/CE	20
1605	1	Ecologie	D4, B8, C3, F3	P/S	90	☒	☐	SE/CE	20
	1	Portfolio	A1 t/m A16	HD	nvt	nee	☐	SE/CE	
				TOTAAL					100

P = project met mondelinge afsluiting / M = mondeling / S = schriftelijk/ H = Handelingsdeel

* Toetsduur: geldt bij het maken van een toets

** Alleen herkansbaar als toets

***Toetsvorm: elke leerling kan één onderdeel als presentatie doen. Die presentatie dient plaats te vinden tussen de 2 aangeboden toetsen in het rooster

WD3 h/v cohort 22

23

September 2026

1.16 Economie

Economie									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	P1	Concept schaarste en ruil	B,C	S	60 min	☒	☐	SE	10
1602	P1	Keuzeonderwerp 1 ; Werkstuk over een vrij te kiezen economisch onderwerp	J,K	P	nvt	☐	☐	SE	10
1603	P1	Keuzeonderwerp 2; Krantenopdracht over de verschillende domeinen	J,K	P	nvt	☐	☐	SE	10
1604	P1	Toets Concepten: Markten, Ruilen over tijd, Samenwerken en onderhandelen Hulpmiddel: Nederlands woordenboek	D,E,F	S	120 min	☒	☒	CE	35
1605	P1	Toets Concepten: Risico en informatie, Welvaart en groei, Goede Tijden, Slechte tijden Hulpmiddel: Nederlands woordenboek	G,H,I	S	120 min	☒	☒	CE	35
TOTAAL									100

1.17 Bedrijfseconomie

Bedrijfseconomie									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	Geldzaken en ondernemerschap	Geldzaken : Ontvangsten en uitgaven B1 Consumptief krediet B1 Hypotheke B1 Sparen B1 Beleggen B1, D2 Samenleven B1 Ondernemerschap: Ondernemen B2 Marktonderzoek B2, E1 Marketingplan B2, B4, E2, E3 Rechtsvormen B2, B3, B4	S	90	☒	☐	SE	30
1602	2	Eenmanszaak en Besloten vennootschap	De eenmanszaak: De beginbalans B2, D2, F1 Inkopen en verkopen B2, F1 Kosten en uitgaven B2, F1 De eindbalans B2, F1 De besloten vennootschap: Investeringsselectie D1 Organisatie C1 Personeel C2 Kostprijs F2 Break-even analyse F2	S	90	☒	☐	SE	35

1603	3	Naamloze vennootschap	Eigen vermogen D2, F1, G De jaarrekening B4, D2, F1, G Kengetallen F1, G Opties B1, D2	S	90	☒	☐	SE	35
TOTAAL									100

* P = praktische opdracht / M = mondeling / S = schriftelijk

** Ten minste twee schriftelijke toetsen in een van de domeinen BD

Op Moodle is uitgebreidere uitleg over het PTA te vinden.

1.18 Informatica

Informatica							
Afdeling: VWO			Cohort 23		Schooljaar: 2026-2027		
Toetsnummer	Periode	Titel toets en omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Weging
1601	P1	<u>Representatie van data & Grondslagen van de informatica</u> <i>Lesmateriaal online beschikbaar</i> <i>(Onderbouw)rekenmachine toegestaan bij de toets.</i>	B2, B3, B4, C3, C4	S	45	☐	5
1602	TW1	<u>Complexiteit van algoritmen</u> <i>Programmeerproject en mondeling. Lesmateriaal en projectomschrijving online beschikbaar</i>	A, B1, D, G1	M	n.v.t.	☐	5
1603	P2	<u>Database design, SQL en PHP</u> <i>Design- en programmeerproject. Lesmateriaal en projectomschrijving online beschikbaar.</i>	A, C1, C2, C5, D, E2, F1, H, O1, O3, P	PO	n.v.t.	☐	5
1604	P3	<u>Internet & Cybersecurity</u> <i>Lesmateriaal online beschikbaar.</i>	E2, F2, F3, F4, L4, L, N, Q	S	45	☐	5
1605	TW3	<u>Kunstmatige intelligentie</u> <i>Programmeerproject en mondeling. Lesmateriaal en projectomschrijving online beschikbaar</i>	A, B1, B2, D, I, (R)	M	n.v.t.	☐	5

1606	SE1	Verdiepingscursus naar eigen keuze.	De kandidaat draagt zelf (in overleg) aan welke subdomeinen worden getoetst.	M	n.v.t.	☒	20
1607	SE2	Eindproject (procesbeoordeling, voortgangsgesprek)	A8 en A10 De kandidaat draagt zelf (in overleg) aan welke andere subdomeinen worden getoetst.	M	n.v.t.	☐	10
1608	SE3	Eindproject (projectbeoordeling, eindgesprek)	A8 en A10 De kandidaat draagt zelf (in overleg) aan welke andere subdomeinen worden getoetst.	M	n.v.t.	☒	45
TOTAAL							100

1.19 Maatschappijleer

VAK Maatschappijleer									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken*	SE/CE	Weging PTA
1601	1	Parlementaire Democratie <i>Politieke rechten, structuur, politieke besluitvorming, ideologieën en stromingen, politieke stelsels, Europese Unie</i>	A, B	P+S		☐	☐	SE	25%
1602	1	Verzorgingsstaat <i>Geschiedenis, sociale rechten en plichten, terugtrekkende overheid, sociale ongelijkheid, ideologieën en stromingen, Europese Unie</i>	A, C	P+S		☐	☐	SE	25%
1603	1	De rechtsstaat <i>Klassieke mensenrechten, sociale mensenrechten, grondbeginselen, spanningen, ideologieën en stromingen, internationale druk</i>	A, D	P+S		☐	☐	SE	25%
1604	1	Pluriforme Samenleving <i>Geschiedenis, grondrechten, samenlevingsvormen, cultuur, sociale cohesie, migratiebeleid, ideologieën en stromingen, Europese integratie</i>	A, E	P+S		☐	☐	SE	25%
						TOTAAL			100

*Als een kandidaat maatschappijleer in het vooreindexamenjaar afrond en een 7 of hoger heeft behaald, dan hoeft bij zakken geen enkel PTA-onderdeel van maatschappijleer opnieuw.

Als een kandidaat maatschappijleer in het eindexamenjaar afrond of een 6 of lager heeft behaald, dan moeten alle PTA-onderdelen opnieuw.

1.20 Maatschappijwetenschappen

VAK Maatschappijwetenschappen									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	Vorming (socialisatie)	B1, B2, B3, B4, B5	S	120	☒	☐	SE	30
	1	Verhouding	C1, C2, C3, C4, C5	PO		☐	☐	SE/ CE	Voldaan
	1	Binding	D1, D2, D3, D4	PO		☐	☐	SE/ CE	Voldaan
	1	Verandering	E1, E2, E3, E4	PO		☐	☐	SE/ CE	Voldaan
1602	1	Analyse van een sociale actualiteit	A1, A2, A3 en F1, F2	PO		☒	☐	SE	35
1603	1	Analyse van een politieke actualiteit	A1, A2, A3 en G1, G2, G3, G4	PO		☒	☐	SE	35
TOTAAL									100

1.21 CKV

CKV										
Afdeling: WD3 VWO				Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA	
1601	1	<u>Verkennen</u> Kunstautobiografie 1	A	P/S/ M	nvt	☐	☐	SE	5	
	1	<u>Verbreden 1</u> Culturele activiteit naar keuze met verslag	B	H	nvt	☐	☐	SE		
1602	1	<u>Verdiepen 1</u> Onderzoek n.a.v. culturele activiteit	C	P/S/ M	nvt	☐	☐	SE	15	
	1	<u>Verbreden 2</u> Culturele activiteit naar keuze met verslag	B	H	nvt	☐	☐	SE		
1603	1	<u>Verdiepen 2</u> Onderzoek n.a.v. culturele activiteit	C	P/S/ M	nvt	☐	☐	SE	15	
	1	<u>Verbreden 3</u> Culturele activiteit naar keuze met verslag	B	H	nvt	☐	☐	SE		
1604	1	<u>Verdiepen 3</u> Onderzoek n.a.v. culturele activiteit	C	P/S/ M	nvt	☐	☐	SE	15	
	1	<u>Verbreden 3</u> Culturele activiteit naar keuze met verslag	B	H	nvt	☐	☐	SE		
1605	1	<u>Verdiepen 3</u> Onderzoek n.a.v. culturele activiteit	C	P/S/ M	nvt	☐	☐	SE	15	
1606	1	<u>Verbinden</u> Eigen opdracht n.a.v een eigen gekozen discipline + presentatie	D	P/S/ M	nvt	☒	☐	SE	30	
1607	1	<u>Reflectie</u> Kunstautobiografie 2	A, D	P/S/ M	nvt	☐	☐	SE	5	
						TOTAAL			100	

* P = praktische opdracht / M = mondeling / S = schriftelijk / H = handelingsdeel

** Ten minste twee schriftelijke toetsen in een van de domeinen BD

1.22 Sport en bewegen

De sectie Sport en Bewegen geeft beoordelingen (geen cijfers, maar kwalificaties).

1.23 Kunst algemeen

VAK Kunst algemeen										
Afdeling: WD3 VWO				Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)		Toetsvorm*	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	P1	Opdracht kunsttheorie, overzicht van kunstperiodes.	A, B, C		P/S	Nvt	☒	☒	SE	15%
					TOTAAL					15/100 **

*Praktische opdracht / Schriftelijk

** Andere 85% van het SE-cijfer is bij *kunst beeldend of kunst muziek* te behalen.

1.24 Kunst beeldende vormgeving

VAK Kunst beeldend									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm*	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1602	P1	Beeldend werk naar aanleiding van een excursie	A, B	P/M	Nvt	☒	☐	SE	20%
1603	P1	Beeldend werk naar aanleiding van een gegeven thema	B	P/M	Nvt	☒	☐	SE	20%
1604	P1	Beeldend werk naar aanleiding van een zelfgekozen thema	B	P/M	Nvt	☒	☐	SE	20%
1605	P1	Portfolio – vorm te geven naar eigen inzicht - Minimaal 5 beeldende werken - Minimaal 3 verschillende beeldende kunstvormen Werken in dit portfolio mogen ook werken zijn die beoordeeld worden voor cijfer.	A, B, C	H					nvt
1606	P1	Eindexpositie	B, C	P/M	Nvt	☐	☐	SE	25%
TOTAAL									85/100 **

*Praktische opdracht / Mondeling

** Andere 15% van het SE-cijfer is bij *kunst algemeen* te behalen

1.25 Kunst muziek

VAK kunst muziek										
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027				
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA	
1602	P2	SE-2 Analyse opdracht		M	30	☒	☐	SE	25	
1603	P3	Eindexamenconcert (22 februari Theater de Hofnar)		PO	n.v.t.	☐	☐	SE	60	
				TOTAAL					85/100	

1.26 Levensbeschouwing, Ethiek en Filosofie

VAK Levensbeschouwing, Ethiek en Filosofie									
Afdeling: WD3 VWO			Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027			
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	<u>Ik en de mens</u> Geïnspireerd door de vraag 'Wie is de mens?' van de Duitse filosoof Immanuel Kant onderzoeken we de natuur van de mens. Aan deze filosofische zoektocht koppelen we een persoonlijk onderzoek naar je eigen identiteit en opvattingen. Wie ben jij eigenlijk?	Filosofie Domein A: vaardigheden Domein B: Wijsgerige antropologie Levensbeschouwing K1, K2, K3, V1, V2, H1, H3, H4, H6, H7	P/S/ M		☒	☐		30
1602	1	<u>Samen bouwen aan een rechtvaardige samenleving</u> Het thema "Samen Bouwen aan Rechtvaardigheid" is een onderzoek naar de concepten, principes en idealen die ten grondslag liggen aan een rechtvaardige samenleving. Daarnaast ga je zelf op onderzoek uit, wat betekent een rechtvaardige samenleving voor jou? Wat zijn daarvoor de randvoorwaarden?	Filosofie Domein A: Vaardigheden Domein D: Sociale Filosofie Levensbeschouwing Verdieping domein: K4, V3, H1, H2, H4, H5	P/S/ M		☒	☐		30
1603	1	<u>Ethisch dilemma</u> In het leven kom je soms momenten tegen waarin beslissen lastig is. Je kunt kiezen uit 'twee kwaden' of uit 'twee goede' opties. Hoe maak je in zo'n geval een keuze? Waar baseer je die keuze op? Neem je een gokje of onderzoek je je keuze wat uitgebreider? We doen een filosofisch onderzoek naar een ethisch dilemma. We kijken naar ethische theorieën en passen die toe op een zelfgekozen, ethisch dilemma.	Filosofie Domein A: Vaardigheden Domein C: Ethiek Levensbeschouwing K2, 3, 5, V1, 3, H2, 4, 5	P/S/ M		☒	☐		40
						TOTAAL			100

* P = praktische opdracht / M = mondeling / S = schriftelijk

1.27 Filosofie

VAK Filosofie									
Afdeling: WD3 Vwo				Cohort 23			Schooljaar: 2026-2027		
PTA Toetsnummer	Periode	Omschrijving inhoud toets en toegestane hulpmiddelen (bij PTA-toetsen ook <u>Titel toets</u> invullen)	Codes (sub)domeinen examenprogramma / exameneenheden (invullen bij PTA-toetsen)	Toetsvorm	Toetsduur*	Herkansing	Moet opnieuw bij zakken	SE/CE	Weging PTA
1601	1	<u>Wijsgerige Antropologie</u> Wat is de mens? Is een mens wel te onderscheiden van dieren of een robot? Wat maakt nou echt de kern van de mens? Is het intelligentie en zo ja, wat is intelligentie dan? Binnen de wijsgerige antropologie proberen we te achterhalen wat de mens nu eigenlijk mens maakt. We praten over grensvervaging, terugkerende problemen en de ervaring van het bewustzijn.	A, B OMO: K1, K3, K5, V1, V2, V3, H1, H2, H3, H4, H7	P/S/ M	60	☒	☐	SE	15
1602	2	<u>Ethiek</u> Wat is goed? Wat is fout? En wie bepaalt dat eigenlijk? Waarom kunnen we elkaar ook niet laten, in wat we los van elkaar goed vinden? Naast deze fundamentele vragen, is ethiek ook het domein van de levenskunst: wat maakt een goed leven? Wat maakt het leven het leven waard? We denken na over onderwerpen zoals oorlog en mensenrechten, keuzes maken, verantwoordelijkheid en vrijheid,	A, C OMO: K1, K4, V1, V2, V3, H2	P/S/ M	60	☒	☐	SE	10
1603	3	<u>Epistemologie</u> Hoe weet jij dat jij dingen weet? Waar baseer jij jouw kennis op? En hoe bewijs je dat het waar is? Tijdens epistemologie gaan we onderzoeken waar we normaal niet bij stilstaan, we herzien als het ware de realiteit die we gewoonlijk als vanzelfsprekend beschouwen. Vanuit die onzekerheid bouwen we langzaam weer een coherent wereldbeeld op van échte kennis.	A, D OMO: K3, K5, V1, H2, H4	P/S/ M	60	☒	☐	SE	10
1604	4	<u>Wetenschapsfilosofie</u> Waarom vinden we astrologie geen wetenschap, maar natuurkunde wel? In het begin van de vorige eeuw was dit precies de vraag die wetenschappers en filosofen stelden. Kunnen we een definitie van wetenschap geven die recht doet aan de naam? En hoe zou een	A, E OMO: K5, V1, V2, H2, H4	P/S/ M	60	☒	☐	SE	15

		waardige wetenschapper zich moeten opstellen om niet beperkt te worden door zijn eigen menselijke denkfouten?							
1605	1	<u>Kwestie 1 & 2</u> Deel één van het eindexamenonderwerp: <i>wat maakte de mens?</i> De centrale vragen van de eerste twee kwesties zijn: - Hoe ervaren wij ons bestaan als mens? Hoe veranderen techniek en wetenschap ons mensbeeld?	A, B OMO: K1, K3, K4, K5, V1, V2, V3, H1, H2, H3, H4, H7	S	90	☒	☐	SE	25
1606	2	<u>Kwestie 3 & 4</u> Met deel twee bereiden we onze voorbereiding op het eindexamenonderwerp ' <i>Wat maakt de mens?</i> ' af. De twee centrale thema's van de laatste twee kwesties zijn: - In hoeverre verandert het wezen van de mens door onze omgang met techniek? Grensvervagingen	A, C OMO: K1, K3, K4, K5, V1, V2, V3, H1, H2, H4, H6, H7	S	120	☒	☐	SE	25
				TOTAAL					100

P = praktische opdracht / M = mondeling / S = schriftelijk

* Toetsduur = geldt bij het maken van een toets

